Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale av.

Office of publication: 2657 So. Lawndale ave. Telephone: Lawndale 4635.

LETO—YEAR XV. Cena lista je $6.00. Entered as second-class matter January 22, 1919, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., sobota, 25. marca (March 25) 1922. Subscription $6.00 Yearly. ŠTEV.—NUMBER 71.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

600,000 RUDARJEV JE PRIPRAVLJENIH PRENEHATI Z DELOM.

UPANJE NA IZRAVNAVO SPORA JE IZGINILO.

Podjetniki so ostali trdovratno na svojem stališču.

New York, N. Y. — Več ko šest sto tisoč rudarjev je pripravljenih, da prenehajo z delom prvega aprila, ker so premogovniški podjetniki ostali trdovratni na svojem stališču in nočejo priti na skupno konferenco. Delo bo ustavljeno v Združenih državah in Kanadi. Odborniki rudarske organizacije so izgubili vsako upanje, da pride do izravnave.

Prvikrat v zgodovini rudarske industrije se izvrši, da ostanejo vsi rudarji doma. Kajti zdaj so prizadeti vsi rudarji na antracitnem polju in na polju mehkega premoga.

Lewis, predsednik rudarske organizacije, izjavlja, da se ne boji posledic, ki nastanejo, ko vsi rudarji ostanejo doma. Kajti po njegovem prepričanju so rudarji v Ameriki dokazali, da so vztrajni in potrpežljivi, kadar se bojujejo za gospodarsko pravico.

Mezdni odbor rudarjev, ki se nahaja tukaj, uvažuje samo lestvico za rudarje, ki delajo na antracitnem polju. V prejšnjih letih so taka pogajanja trajala od šest do sedem tednov. Kot je položaj zdaj, se ne more pričakovati, da je pogodba za rudarje na antracitnem polju sklenjena pred enim mesecem. Iz tega sledi, da bodo tudi rudarji na antracitnem polju prenehali z delom prvega aprila, skoraj gotovo se bodo pogajanja nadaljevala.

Lewis pravi, da izjave vladnih uradnikov, po katerih bodo neorganizirani rudarji lahko producirali dosti premoga, ne drže.

Izjave, ki prihajajo od raznih podjetnikov na polju mehkega premoga, govore jasno kot beli dan, da med podjetniki postoji dogovor za izpor rudarjev. Veliko se piše o stavki rudarjev, v resnici bo pa izpor rudarjev. Podjetniki hočejo rudarjem znižati mezdo in odpraviti zaprto delavnico. Z drugimi besedami pomeni, da hočejo odpraviti in uničiti organizacijo rudarjev. Rudarji nočejo sprejeti podjetniških zahtev, torej bodo izprti, ako prenehajo delati, in ne bodo zastavkali, kot hoče velebizniško časopisje natvezti ameriški javnosti.

Med izporom in štrajkom je velika razlika. Tega dejstva se zavedajo premogovniški podjetniki in zategadelj jim kapitalistično časopisje pomaga farbati javnost, da bodo rudarji zastavkali.

Podjetniki hočejo za vsako ceno še povečati svoje profite. Ako bi povečanja profitov ne imeli v svojih mislih, ne bi izposlovali sodnijske prepovedi, ki prepoveduje trgovski komisiji preračuniti njih obratne stroške.

Ako bi meddržavna trgovska komisija preračunila obratne stroške v rudnikih, bi ljudstvo imelo jasno sliko pred sabo, kdo ima velik dobiček od visokih premogovih cen. In te jasnosti se boje premogovniški podjetniki.

DOBRO LETO ZA SADJE NAPOVEDUJEJO.

Washington, D. C. — Vremenski biro prejema poročila iz vseh krajev Združenih držav, da vreme kaže, da bo letos pridelanega veliko sadja. V severnih državah se zdi mraz lahko napravi še škodo. Poročila iz Severne Karoline, Arkansasa in Oklahome govore, da je vreme izredno dobro za sadno drevje.

Iz Kalifornije in Floride poročajo, da bo oranžno in drugo citronsko drevje dobro obrodilo.

Malo škode je napravil vihar dne devetnajstega marca v pokrajinah, ki leže zapadno od Velikih jezer.

POŠTENO JO JE SKUPIL! PRAV MU JE! ZA KOGA PA JE PROHIBICIJA?

Boston, Mass.—(Feder. Press.) — William H. McCray, prohibicijski uradnik, je naenkrat izgubil službo. Nekaj časa je bila stvar zagonetna, toda zdaj je jasna. McCray je pred par meseci vodil detektivski vpad v neko hotelsko dvorano, v kateri so imeli prominentni republikanski politični sijajno pojedino. McCray je velel zapleniti veliko količino opojne pijače, ki je bila na mizi in v čebričkih pod mizo. McCray je izvajal prohibicijski zakon do pike in zato jo je skupil! Zdaj lahko premišljuje, za koga je prohibicija.

VLADA NE MORE STORITI NIČESAR ZA RUDARJE!

Storila pa je vse, kar je mogla, za operatorje, ko jim je trda predla leta 1919.

"NEZMOŽNOST" VLADE RAZUMLJIVA.

Peoria, Ill.—(Tom Tipett, Fed. Press.) — Na predvečer velike stavke premogarjev, v kateri bo prizadetih čez pol miljona kopačev črnega dijamanta, spadajočih k United Mine Workers of America, je dobro razmotrivati nekatera važna fakta, ki se navadno zakrivajo pred ljudstvom v splošnem.

Medtem ko časopisi, ženski klubi, cerkvene federacije in druge skupine te vrste apelirajo na vlado v Washingtonu, da naj posreduje med rudarji in operatorji ter prepreči stavko, zahtevajo rudarji — ki so že siti enostranskega posredovanja iz Washingtona — da se operatorji drže določbe v pogodbi, katero so sami podpisali in katera se glasi, da se mora vršiti skupna konferenca med zastopniki operatorjev in rudarjev pred 1. aprilom 1922. v svrho izdelanja nove pogodbe glede mezde in drugih pogojev.

Omenjena pogodba med operatorji in organizacijo rudarjev na centralnem konkurenčnem polju mehkega premoga (Illinois, Indiana, Ohio in zapadna Pennsylvania) je bila podpisana na ukaz predsednika Združenih držav dne 31. marca 1920. v New Yorku.

Vsa druga premogovniška okrožja, izvzemši okrožje trdega premoga, se ravnajo po pogodbi, nanašajoči se na centralno konkurenčno polje; vse druge pogodbe so bile sklenjene na temelju gori omenjene pogodbe. To je bilo v veljavi že 24 let.

Tajnik za delo Davis je izjavil, da vlada nima moči, da bi prisilila operatorje, da se morajo držati pogodbe. On in predsednik Harding sta opozorila operatorje na to stvar. Operatorji so zavrgli njuno sugestijo. Tako zdaj stoji stvar.

Davis je pa dejal še nekaj drugega. Rekel je, da vlada ne more preprečiti stavke, **ampak če bo stavka trajala tako dolgo, da bo ljudstvo trpelo na pomanjkanju premoga, tedaj bo lahko nekaj storila.**

Kaj to pomeni? Ali ne pomeni, da vlada noče preprečiti stavke, toda zatre jo lahko, kadar se ji zljubi? — Leta 1919., ko so rudarji zastavkali v novembru, torej na zimo, čeprav se operatorji niso nadejali niti pripravili za bitko, je vlada preprečila stavko. S čim? Z "indžukšni" in z demonstracijo oborožene sile! — Zdaj je drugače. Zdaj so operatorji na vrhu vsled industrijalnih razmer in oni hočejo stavko; operatorji se že dve leti pripravljajo na to priliko. Operatorji žive v veri, da je prišel njihov čas, ko lahko udarijo po uniji rudarjev in jo zdrobe ter odpravijo mezdna pogajanja in pogodbe.

In zdaj, ko operatorji hočejo stavko, pravi vlada, da ne more storiti ničesar za rudarje. Leta 1919., ko so se operatorji tresli pred stavko, je pa vlada hitro pokazala, da more storiti vse — za operatorje. Preprečila je stavko. Ampak zdaj je ne more preprečiti, ker bi s tem pomagala — rudarjem. Rudarji so torej vselej tepeni, kadar pride vlada na pomoč — ker ne pomaga njim, marveč operatorjem.

Zato pa rudarji gledajo z velikim nezaupanjem na vsak korak, ki ga stori vlada v njihovem konfliktu z baroni premoga.

"Prosveta" prinaša zanimive vesti vsak dan. Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveto?"

STAVKA V ŽELEZNIŠKIH DELAVNICAH SE RAZVIJA.

PROVOKACIJA ERIEJSKE ŽELEZNIŠKE DRUŽBE ŽE RODI SADOVE.

Stavka je obrambna in je pričela zaradi zavratnih mahinacij železniške družbe.

Washington, D. C. — Stavke, ki so pričele v delavnicah eriejske železniške družbe v Jersey Cityju, Meadvillu in Dunmoru, Pa., so legalne. Tako izjavlja J. F. Anderson, podpredsednik Mednarodnega društva strojnikov.

Brzojavka, ki jo je prejel Anderson in v kateri vprašujejo, da se pozovejo delavci v delavnicah eriejske železniške družbe na stavko, pojasnjuje, da bodo delavci zastavkali, da tako protestirajo proti oddaji delavnic v najem privatnim podjetnikom, ker je oddajanje delavnic v direktnem nasprotju s transportnim zakonom.

Podjetnik, ki je vzel železniške delavnice v najem, ni prisiljen, da se pogaja z organizacijo delavcev ali da se ravna po delavnem redu, ki ga je izdal železniški delavski odbor.

Anderson je rekel, da stvar gre pravzaprav mar železniškemu departmentu v Ameriški delavski federaciji. Ako pa pride do splošne stavke v delavnicah eriejske železniške družbe, tedaj bo Mednarodno društvo strojnikov prevzelo vodstvo.

Prihodnja železnica, ki prihaja s to potezo, da se delavnice oddajo v najem privatnim podjetnikom, je Western Maryland družba. Ona je že objavila svoje uslužbence, da so delavnice po 16. marcu oddane v najem privatnim podjetnikom. Zastopniki delavcev so zahtevali, da jih sprejme železniški ravnatelj, ali on je zahtevo odklonil. Takoj po odklonitvi te zahteve, je bilo delavcem predloženo vprašanje stavke. Glasovanje bo končano v par dneh in stavka bo odrejena.

Anderson pravi, da železniški delavski odbor ni zanje drugega storil, kakor da je odredil, da se prišče akcija eriejske železniške družbe. On upa, da železniški delavski odbor kmalu poda svoj odlok, da je oddajanje delavnic v najem prelom transportnega zakona.

Ako se lahko odvzame delo v železniških delavnicah jurisdikciji železniškega delavskega odbora, tedaj se lahko vzame vsako železniško delo njegovi jurisdikciji. Železnice lahko oddajo v najem vzdrževanje železnic, razsvetljavo na kolodvorih. Gredo lahko še dalje in oddajo v najem vozove, lokomotive, da tako privatni podjetniki, ki javno niso v stiku z železniško družbo, nastavijo strojevodje, kurjače, sprevodnike, zavirače itd. Sliši se že govorica, da namerava pennsylvanska družba oddati v najem obratovanje svojih vlakov.

Kaj nameravajo torej železniške družbe s takimi potezami? Kar je dobrega v transportnem zakonu za uslužbence hočejo pogaziti z zvijačnimi potezami, kar je dobrega — garantirane dividende, pa hočejo obdržati.

Ameriško ljudstvo ne bo molčalo, ampak bo glasno nastopilo proti takim mahinacijam železniških magnatov, ko bo mera zvrhana.

BREZPOSELNE DELAVCE SO POLILI Z VODO PRED FORDOVO TOVARNO.

Detroit, Mich. — (Fed. Press.) — Zadnji teden se je zbralo približno 5000 brezposelnih delavcev pred Fordovo tovarno za traktorje v Dearbornu, tukajšnjem predmestju. Prejšni dan je bilo naznanjeno, da bo najetih manjše število delavcev, pridrlo jih pa je kar 5000. Tovarniški delovodje so se take ustrašili velike delavske armade, da so hitro pričvrstili debele cevi k hidrantom z močnim tlakom in pričeli brizgati mrzlo vodo na brezposlece kakor na tolovaje. Prosilci za delo so bili popolnoma mirni in najmanjše škode niso naredili nikomur. Zaposleni delavci v tovarni so se glasno zgražali nad tem početjem.

JUSTIČNI TAJNIK GROZI RUDARJEM.

Izjavil je, da bo vlada ščitila stavkokaze, ki vzamejo mesta stavkarjev.

VSE KAŽE, DA BO VLADA POMAGALA OPERATORJEM.

Washington, D. C. — Justični tajnik Daugherty je v četrtek izjavil, da vlada ne bo trpela nikakršnega nasilja tekom stavke rudarjev. Dejal je, da on sicer ne grozi nikomur (!) in priznava, da ima delavec ali skupina delavcev pravico stavkati mirno, nimajo pa pravice ovirati "tistih, ki so voljni prevzeti njihova dela."

Dalje je rekel Daugherty, da vlada najbrž ne bo čakala dokler zmanjka premoga vsled stavke. Njegovo stališče je, — je nadaljeval — da je gorivo nenadomestljiv del transportacije in vsled tega ima vlada pravico poseči vmes, kadar je ugrožana produkcija premoga kakor če je v nevarnosti sistem splošne transportacije.

Justični tajnik je nato namignil, da akcija vlade z zvezi s stavko rudarjev bo tako drastična kot še ni bila v nobeni drugi državi.

Indianapolis, Ind. — William Green, tajnik-blagajnik rudarske organizacije, je dejal v četrtek zvečer, da izjava justičnega tajnika Daughertyja pomeni, da bo vlada pomagala operatorjem z oboroženo silo zdrobiti stavko. Dejstvo, da Daugherty že zdaj govori o nasilju, pomeni, da se nasilje že pripravlja, toda ne od strani rudarjev.

"Nasilje se je že izvršilo," je rekel Green, "in to prvo nasilje so izvršili operatorji, ker so prelomili pogodbo. Operatorji so se zavezali pred dvema letoma, da bodo delali za mir v premogovni industriji in sklenili novo pogodbo, predno poteče stara. To besedo so prelomili. Ljudje, ki nasilno prelomijo pogodbo, niso nič manj krivi kakor tisti, ki delajo nasilje in rabuko. Izjava justičnega tajnika dokazuje, da bo vlada skušala prisiliti rudarje na kapitulacijo, toda operatorji lahko počenjajo kakršnokoli nasilje in gazijo pogodbe in vlada jim vseeno pomaga."

Washington, D. C. — Kongresnik Bland iz Indiane, republikanec, je 23. t. m. predlagal v poslanski zbornici, da kongres uvede preiskavo rudarske stavke. Blandova resolucija določa, da se imenuje posebni kongresni odsek, ki naj pozove predse zastopnike operatorjev in rudarjev in dožene, kdo je odgovoren za bližajočo se stavko. Bland je mnenja, da publiciranje vseh faktov v kontroverzi bi preprečilo stavko.

"Operatorje je treba prisiliti, da se drže pogodbe, katero so podpisali pred dvema letoma," je rekel kongresnik Bland.

VREME.

Chicago in okolica: V nedeljo nestalno in gorko. Južni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24. urah: najvišja 40, najnižja 36. Solnce izide ob 5:56, zaide ob 6:06.

IZGOVOR NA KONKURENCO V JUŽNIH DRŽAVAH JE SLAB.

ENIINISTI INTERESI KONTROLIRAJO PREDEL TEKSTILNE INDUSTRIJE NA JUGU.

Če ni dobrega izgovora, je tudi slab dober, mislijo podjetniki.

New York, N. Y. — Tekstilni baroni v novoangleških državah, ki hočejo svojim delavcem utrgati mezdo za dvajset odstotkov, so prišli z zelo slabim izgovorom pred javnost, ko so rekli, da morajo mezde znižati zaradi konkurence v tekstilnih tovarnah na jugu. Zdaj je dokazana reč, da do gotove meje ravno iste korporacije kontrolirajo tekstilno industrijo v južnih državah kot v novoangleških.

Ako so na jugu mezde niske in delovne razmere za delavce slabe, so to povzročile korporacije, ki hočejo znižati delavsko mezdo v Rhode Islandu, New Hampshiru in drugje. Tako odgovarja Russell Palmer, tajnik organizacije tekstilnih delavcev, na izgovore tekstilnih baronov.

Ampak še drugi vzroki postoje zaradi katerih bi radi tekstilni baroni znižali delavsko mezdo.

Tovarnarji so se po izjavi Russell Palmerja združili v Consolidated Textile korporaciji. To je nekakšen trust tekstilnih baronov, ki je bil organiziran v letu 1919, da se pomnože profiti. Po izjavi Palmerja je kapitalizacija te korporacije previsoka in zaradi tega je butara postala tako težka, da korporacija ne more več plačevati vojnih dividend, ako se iztisne denarja iz delavcev. Ako sa korporacija hoče rešiti te butare, mora znižati "knjižno vrednost" kapitalizacije. Tega pa tekstilni baroni nočejo izvršiti.

Korporacija ima sedemnajst tovarn v Rhode Islandu in Massachusettsu. Produkte te korporacije razprodaja B. B. R. Knight kompanija, ki je del korporacije in ki ima obenem absolutno kontrolo nad produkti devetnajst tovarn na jugu.

Kaj pomenijo besede tekstilnih baronov, da ne morejo konkurirati s tovarnami na jugu? Te besede pomenijo, da se ne more pričakovati, da bodo tekstilni baroni delali konkurenco sebi. In ker nočejo sami sebi konkurirati, hočejo znižati mezdo delavcem in zahtevajo, da otroci in žene tekstilnih delavcev stradajo, da se redi njih denarna mošnja.

Ni resnica samo to, da ravno isti privatni interesi lastujejo tovarne na jugu in severju, ampak tovarne na jugu izdelujejo drugačno blago kot tovarne na severju. Torej ne morejo tovarne na jugu konkurirati tovarnam na severju.

Odborniki organizacije tekstilnih delavcev so izjavili, da so delavci pri volji sprejeti dvajset odstotno znižanje mezde, ako kompanije predlože svoje računske knjige državnemu odboru za posredovanje in tako dokažejo, da so zadnjih šest mesecev obratovali svoje tovarne z izgubo, kot trdijo sami. Tekstilni podjetniki so odklonili to zahtevo. Ta odklonitev govori, da podjetniki niso imeli izgube. Ako bi res imeli izgubo, bi drage volje predložili računske knjige, da se javnost tako prepriča, da so govorili resnico, ko so rekli, da morajo zapreti tovarne, če ne, jim grozi bankrot.

Stavka se zdaj širi po državi Massachusetts, ker je Pacific kompanija v Lawrencu, Mass., ki zaposli v normalnih časih deset tisoč delavcev, naznanila, da zniža mezdo za dvajset odstotkov. Znižanje mezde stopi v veljavo dne 27. marca. Tej kompaniji sta se pridružili še dve drugi kompaniji, pri katerih dela v normalnih časih okoli devet tisoč delavcev.

Organizatorji so zdaj delavni tudi med temi delavci.

Consolidated Textile kompanija je direktno pod vplivom Wall Streeta. To pomeni, da so zainteresirane še druge kompanije, da se tej korporaciji posreči utrgati mezdo delavcem.

CENE ŽIVILOM SO SE ZNIŽALE, OH, STRAŠNO, STRAŠNO SO SE ZNIŽALE!

Washington, D. C. — (Feder. Press.) — Mezde trgajo kar za 50 odstotkov, kako pa je s cenami živilom? Kapitalisti pravijo, da morajo mezde iti doli s cenami. Ali so cene padle za 50 odstotkov? Kaj še! Čitajte uradno poročilo biroja za delavsko statistiko v departmentu za delo: "Cene tristoštiridesetim življenjskim potrebščinam, ki se povprečno rabijo v vsaki družini, so se meseca februarja znižale **za tri desetinke enega odstotka v trgovinah na drobno.**" —Eto vam! Tako gredo cene doli!

ANGLEŽI SO V STRAHU, DA NEMČIJA BANKROTIRA.

Finančniki v Londonu so mnenja, da najnovejše zahteve reparacijske komisije so zadnji udarec.

NEMŠKA MARKA SE POGREZA V NIČ.

London, 24. marca. — Nemška marka je padla na 1650 za sterlingski funt na londonski borzi in pojde še niže. To je posledica najnovejšega zaključka ententne reparacijske komisije, da se mora Nemčija deloma podvreči gospodarski in finančni kontroli zaveznikov. Angleški finančni krogi so zelo v skrbeh, kaj bo iz te krize.

Neki finančnik, ki je visoko v vladnih krogih, je rekel včeraj, da to je zadnja karta, ki jo igra ententa. Zahteva reparacijske komisije pomeni, da mora Nemčija bankrotirati. Toliko časa bodo naložili Nemčija, da finančno pogine in potem ne bo nihče dobil denarja od nje.

Ako Nemčija ugodi zahtevam entente in poskuša plačati v tem letu pol miljarde zlatih mark v gotovini, eno miljardo v materijalu ter iztisne iz svojih kapitalistov drugo miljardo kot notranje posojilo, tedaj izzove veliko industrijalno krizo in splošno brezposelnost in temu mora slediti generalni krah. Ako pa ne ugodi ententi, potem morajo zavezniki, če bodo izvajali kakšne sankcije, prevzeti odgovornost za prehrano prebivalstva Nemčije.

Kljub temu, da se Francija srdito upira razpravljanju o vojni odškodnini na genovski konferenci, je vsak dan evidentnejše, da je treba govoriti o vsej situaciji v Evropi in nemogoče se je izogniti vprašanju nemških dolgov in kako bodo plačani. Ravno to velja za ruske dolgove.

KUKLUKSOVSTVO JE PRIČELO PRESEDATI PAMETNIM LJUDEM.

Governer priporoča, da se kukluksovstvo zatre.

Baton Rouge, La. — Governer Parker je izdal na državne uradnike apel, da zatro kukluksovstvo. Povsod naj nastopijo z železno pestjo proti kukluksovstvu. V apelu naglaša, da priporoči prihodnji legislaturi postavo, po kateri izvrši vsakdo hudodelstvo, ki skriva svoj obraz pod krinko.

Athens, Ga. — Našemljeni kukluksovci so odgnali Frank Hennyja tri milje iz mesta. Tam so ga bičali z jermeni iz sirove kože, na kar je moral peš in bos nazaj v mesto.

Maskirani so mu rekli, da ga zaradi tega tepejo, ker grdo ravna s svojo 27-letno sestro Noro.

Nizozemska vidi vojne strahove.

Haag, Holandija, 24. marca. — Vojni minister Vandyk je danes urgiral zbornico, da naj sprejme vojni proračun, rekoč, da sovražni napad je vedno mogoč in da čas splošnega razoroženja še ni prišel.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) $5.00 na leto, $2.50 za pol leta in $1.25 za tri mesece; Chicago $6.50 na leto, $3.25 za pol leta, $1.65 za tri mesece, in za inozemstvo $6.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $5 per year; Chicago $6.50, and foreign countries $8.00 per year.

"MEMBER of The FEDERATED PRESS"

Datum v oklepanju n. pr. (March 31-22) poleg vašega imena na naslovu pomeni da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

SIROMAŠNI PREMOGOVNIŠKI PODJETNIKI.

Podjetniki so postali po njih izjavah tako siromašni, da pojdejo kmalu od hiše do hiše prosit kruha, da prežive sebe in svoje družine.

Geo. B. Cushing, ravnatelj podjetniške organizacije "National Wholesale Coal Association", je izjavil, da se obratuje štirideset odstotkov rudnikov z izgubo. Tega ni povedal mogoče v šali, ampak te besede je izrekel zdaj, ko premogovniški podjetniki trmoglavo vztrajajo na svojem stališču in nočejo priti na skupno konferenco, da se rešijo sporna vprašanja.

In kaj pomenijo Cushingove besede? Nič drugega kot da so premogovniški podjetniki tako dobrosrčni ljudje, da iz ljubezni do ljudstva in rudarjev obratujejo svoje rudnike.

Ljudstvo tako ljubijo, da najemajo rudarje, da kopljejo premog, da ljudstvo ne zmrzuje, čeprav imajo izgubo pri produkciji premoga.

Resen človek, ki čita take izjave, res ne ve, ali bi se čudil taki podjetniški predrznosti, ali bi tako izjavo obesil nekoliko nižje, da se lahko vsakdo prepriča, kako daleč sega podjetniška neumnost, združena s predrznostjo in ošabnostjo.

Torej podjetniki obratujejo rudnike v svojo izgubo!

Ravno ti podjetniki, ki obratujejo rudnike v svojo izgubo, so izposlovali na sodišču sodnijsko prepoved, ki prepoveduje zvezni meddržavni trgovski komisiji dognati iz računskih knjig podjetnikov, kako visoki so njih produkcijski stroški.

Ali so gospodje podjetniki ta korak podvzeli iz usmiljenja ali iz profitaželjnosti? Iz obeh nagibov. Gospodje imajo pač veliko usmiljenje do samega sebe. Sebi žele velike profite, rudarjem nizke mezde in ljudstvu visoke cene. Profita so lačni. In tako so prosili za sodnijsko prepoved, ki onemogočuje odkriti njih visoke profite. Kajti bali so se, kaj poreče ljudstvo, ako izve, kako veliki so njih profiti. Ako so ti profiti dokazani s številkami, je težko utajiti profite. Številke ne lažejo, pravijo matematičarji. In ker številke ne lažejo, so mislili premogovniški podjetniki, je bolje ustaviti preračunjenje produkcijskih stroškov. Ako se tako delo ne ustavi, bo nemogoče nasipati ljudstvu peska v oči, da se obratuje štirideset odstotkov rudnikov z izgubo.

Kako revni so premogovniški podjetniki, je pa že enkrat dokazal bivši zakladniški tajnik McAdoo, ki je dejal, da so profiti nekaterih teh gospod 2,000-odstotni. McAdoo je kot zakladniški tajnik imel priliko, da se je prepričal, koliko davka plačajo ti gospodje. Iz davčnih izkazil je pa dognal njih profite.

Ako bi podjetniki res obratovali rudnike v svojo izgubo, bi jih ne obratovali niti en dan. Podjetniki so zadnji, ki so pri volji storiti nekaj zastonj. Vprav zaradi tega so podjetniki, ker nočejo ničesar izvršiti zastonj. Ako bi bili pri volji delati zastonj, bi postali rudarji. Rudar je v resnici tisti, ki dela zastoj. Rudar ni še nikdar, kakor tudi drugi delavec prejel polno vrednost za svoj produkt. In kar se je od te vrednosti prijelo premogovniškega podjetnika, je rudar naredil zastonj. Ako kdo dela zastonj, je torej rudar in ne premogovniški podjetnik.

Ako bi premogovniški podjetniki obratovali rudnike v izgubo, bi ne stanovali v krasnih palačah, njih žene in hčere bi se ne bliščale v nakitu, pa tudi izletov bi ne napravljali časi primerno v južne ali severne kraje.

Primerjati nam je le treba življenske razmere rudarja z življenskimi razmerami podjetnika, pa smo takoj na jasnem, kdo opravi nekaj dela zastonj in kdo prejema profit od dela drugih.

Zaradi tega ni izjava, da se obratuje štirideset odstotkov rudnikov z izgubo, le neumna in bedasta, ampak je tudi skrajno predrzna in nesramna.

Prav zanesljivo ne bo ljudstvo potočilo ene solze, pa če premogovniški podjetniki izjavijo, da vse rudnike obratujejo z izgubo.

SLIKE IZ NASELBIN.

Bridgeport, O.—Poročati imam o shodu, ki so ga sklicali premogarji v Bellairu in se je vršil v njihovi mestni dvorani. Glavni in edini govornik je bil Alex Howat iz Kansasa, ki so ga premogarji naprednega mišljenja pozvali brzojavnim potom na konvencijo svojega poddistrikta, ki se je vršila od 14. do 18. marca. Poklicali so ga napredni delegatje, ne da bi poprej obvestili distriktni odbor, kajti predsednik podokrožja je že prej zagrozil delegatom, da ne bo pustil delegatom kaj razpravljati o Howatovi in zadevi kansaških premogarjev, ki so bili tako po nedolžnem izključeni iz organizacije.

Ko so nazadnjaški odborniki podokrožja in okrožja tukajšnje rudarske organizacije izvedeli o brzojavu, da je Howat že na potu in bo v četrtek dne 16. marca že tu, se je pojavila med njimi prava zmešnjava. Grozili so, zakaj so ga nekateri delegatje pozvali, ne da bi prej obvestili odbor in da mu ne bodo pustili govoriti na konvenciji, a še huje je bilo drugi dan, ko je delegat napredne struje povedal, da se Howat nahaja v našem mestu in da on kot delegat želi, oz. predlaga, da mu konvencija dovoli vstop. Bilo je kot bi ogen vtaknil v streho. Kake tri ure je trajala debata, a zmagala je napredna struja. Šlo je na volitev, ali se dovoli Howatu vstop ali ne in napredni so zmagali z 52 glasovi proti 28. Nekaj delegatov ni glasovalo, odborniki pa vsi (seveda vsi proti Howatu).

Tako lahko spoznamo, kake odbornike imamo v našem potem podokrožju 6. distrikta. Posebno enega izmed tukajšnjih odbornikov precej dobro poznam. Pred dvemi leti sem vozil izpred njega premog v rovu, pri čemur mi je vsaki dan pravil, kako velik socijalist je. Tudi na sejah se je kaj rad hvalil o svoji radikalnosti, da je končno prišel do službe odbornika. In kaj je danes? V Indianapolisu je bil na konvenciji septembra lani in v februarju letos ter v Bellairu pri konvenciji podokrožja. Na vso moč je agitiral in volil proti po nedolžnem izključenim članom svoje organizacije. O naprednosti takega odbornika, mislim, da ni treba govoriti, pa naj jo sam naglaša, da je najradikalnejši član v organizaciji.

Kar se tiče Howatovega govora na konvenciji, mi ni znano, pač pa od omenjenega odbornika. Na konvenciji nisem bil in poročilo sem prejel le od delegata našega lokala, nekaj pa iz dnevnika Martin Feery Daily Times. Delegatje napredne struje so pridržali Howata in sklicali shod dan po konvenciji dne 19. marca, ki se je pričel ob drugi uri popoldne. Udeležba premogarjev je bila ogromna. Howat je govoril kaki dve uri. Začetek svojega govora je posvetil vsem delavcem in delavkam, da bi se združili na volilni dan skupno s farmarji in si izvolili v postavodaje može iz svoje srede, ki bi res delali v njihovo korist, ne pa take, ki se na eni strani prikupujejo delavstvu in obljubljajo samo pred volitvami, ko pa so enkrat izvoljeni, je vse njihovo početje nasprotno delavcu. "Če bi delavstvo to storilo," je rekel, "potem bi ne bilo takih zakonov, kot jih imamo premogarji v Kansasu in ne bi bilo treba številnim družinam trpeti radi krivičnega industrijalnega zakona."

Drugo točko svojega govora, je posvetil Howat ameriškemu časopisju, ki zastopa izključno kapitalizem, in kakor hitro se ustanovi kak delavski list, vse prične proti njemu udrihati ter ne odneha toliko časa, dokler ga ne zatre. "Pri vsem tem pa pomagajo ljudje, ki so nam obljubljali ob času volitev nebesa, da se nič ne zgodi kapitalističnemu časopisju, ako zatira delavsko časopisje."

Howat je govoril tudi o vladi, ki je naklonjena ob času stavk samo podjetništvu in namesto, da bi se zavzela za delavstvo, se trudi vpeljavati "indžunkšne" ter pošilja milico v stavkovne okraje. Govoril je o stavki v Kansasu, tamkajšnjem bednem delavstvu, governorju Allenu in vsem, kar se je že pisalo v Prosveti. Lewisa je postavljal v pravo luč, kako jih je izključil iz unije, ne da bi jih prej zaslišal, in jim dal priliko za zagovor ali obravnavo. Če bi mu hoteli biti pokorni hlapci in igrati vlogo hinavcev, tedaj je rekel, da bi ne bili nikdar vrženi iz organizacije, tako pa je Lewis kršil pravila. Omenil je o pomoči illinoiskih premogarjev, koliko so jim pomagali med časom stavke, zdaj pa ne bodo mogli več, ker s prvim aprilom bodo prizadeti sami.

Rekel je, da bi bila revščina v Kansasu še veliko večja, če bi ne priskočili na pomoč illinoiski premogarji in da je še sedaj v Kansasu brez dela okrog 4000 rudarjev, ki so na črni listi in tako ne morejo dobiti dela. Ustavljen jim je po prodajalnah tudi kredit, ker niso hoteli takoj nastopiti prostovoljnega dela. In ti ljudje potrebujejo pomoči, ker jim podpora s 1. aprilom iz Kansasa popolnoma preneha.

Dejal je tudi, da Lewis nima pravice zastopati 600,000 rudarjev po 1. aprilu, ko bo potekla pogodba, dokler ne da kansaškim rudarjem pravice in prizna, da so bili po krivem vrženi iz unije.

Navzoče je vprašal, ali smatrajo, da so on in kansaški rudarji upravičeni do poštene obravnave in po dvorani je med zborovalci kakor na en glas zagrmelo pritrjevanje. Govoril je še mnogo in dajal zanimive podatke, da bi se dalo spisati celo brošura tega govora, a jaz sem navedel le par glavnih točk iz govora.

Prišla je na dnevni red resolucija, po kateri se zahteva, da se mora dovoliti rudarjem kansaškega izključenega distrikta pošteno obravnava, čimprej je to mogoče, ter se dati razžaljenim in prizadetim članom zadoščenje. Ko je šla rezolucija na glasovanje, ni glasoval ni eden navzočih proti.

Po shodu je bilo prostovoljno pobiranje prispevkov za kansaške rudarje in se je nabralo $107.93, ko bi se bilo prej nabiralo, bi bila nabrana vsota lahko večja, a tedaj je že zapustila dvorano že precejšnja večina zborovalcev. Vsoto so hoteli izročiti Howatu, toda on je zavrnil, češ, da imajo pomožni odbor, na katerega naj naj se vsota pošlje, da ne bo kakega sumničenja. Njegove vozne in druge stroške je plačal lokal Weeb, to je veliki in najbolj napredni lokal v tem okrožju.

Zvečer istega dne je Howat še govoril v Yorkvillu, kjer traja že dalj časa stavka v jeklarni, drugi dan pa v Dilonvillu, koder je tudi precejšnje število premogarjev: S tem je med tukajšnjimi premogarji Lewis izgubil vsako zaupanje, kajti na shodu se je pokazalo, da so vsi za Howatu in vsi proti Lewisu.

Dobro bi bilo, če bi po vseh večjih premogarskih naselbinah na ravno tak način povabili Howata, da bi jim razjasnil, kako grdo je postopal Lewis s kansaškimi rudarji. Kar prinaša o tej zadevi Journal U. M. W. of A., ali slišite, premogarji, od naših odbornikov, to so dokaj omejena poročila in vsa zasukana tako, da se slišijo Lewisu in njegovi mašini v prid. To se pokazuje posebno na konvencijah, saj na zadnjih se ni niti eden odbornikov potegnil za Howata razun illinoiskih. — **Joseph Snoj.**

Gilbert, Minn. — V eni zadnjih tedenskih izdaj Prosvete je dr. Kern pisal glede influence, o kateri je rekel, da nam je sedaj skoro neizogibna. Resnici na ljubo moramo priznati, da se dr. Kern v tem oziru ni motil, vsaj za Minnesoto ne.

V tukajšnjem St. Louis countiju je obolelo veliko število ljudi in ravno za isto bolezen kot leta 1918. Smrtnih slučajev ni toliko opazovati, kakor jih je bilo omenjenega leta. Pri nas je dne 9. t. m. podlegla bolezni sestra Marija Mustar, ali kakor so jo po domače nazivali Mostarjeva mati. Za boleznijo je trpela samo dva dni, nato pa podlegla v starosti 50 let. Zapušča dva sina in hčeri, katerih ena je omožena Ocepek.

Pokojnica je bila skozi 12 let članica društva Sparta št. 61 SNPJ. in članica KSKJ. Obe društvi sta ji položili vence na gomilo. Pokopana je bila na katoliškem pokopališču. Sprevod je bil sijajen, kajti pokojnica je imela mnogo prijateljev med gilberškim občinstvom, ki so se udeležili in prinesli veliko število vencev in cvetic. Člani društev Sparta, SNPJ., Ciril in Metod KSKJ. in Slovenski rudar SNPJ. so se v velikem številu odzvali k pogrebu.

Rajnica je bila blaga in mirna ženska. Vedno je gojila željo za uresničenje ideje Slovenskega narodnega doma. Bodi ji blag spomin!

Članstvo društva Sparta se marljivo uči igre "V uredništvu" (spisal F. S. Tavchar), o kateri pa bomo poročali, kdaj se bo vršila. Prijatelji domačih prireditev ne zamudite prilike videti šaljivo igro, ki bo nudila vsem dovolj zabavnih prizorov in smeha. Igra bo vsega vzela eno uro, potem pa bo na vrsti prosta zabava in ples. Igrala bo tudi izvrstna godba pod vodstvom br. J. Kerna.

G. Štorklja je presenetila br. Andy Zagarja s krasno, precej težko hčerko Vsi v družini se dobro počutijo. — **Jacob Knustelj.**

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosvete.

Claridge, Pa. — Z veseljem pozdravljam dopis iz West Newtona v zadnji Prosveti, v katerem dopisnik kritizira moje dopise v zadevi našega konsuma. Tako je prav, saj imamo list zato, da kritiziramo in grajamo nuđe napravе in odpiramo oči drug drugemu posebno, ako kedo zaide na napačno pot.

Ne, nisem bil član našega konsuma, ker moje potrebščine so tako malenkostne, da bi se niti ne milo splačalo pristopiti. Ako pa bi bil potreboval to kot drugi, povem, da bi bil med prvimi za konsum, h kateremu bi bil tudi pristopil. In kot tak bi se jaz nikdar ne bil oglasil ne za in ne proti konsumu. Ako bi ne bili v svoji sredi imeli drugorodcev, kot sem omenil to v svojih dopisih, katerih je bila najmanj ena tretinja. In ti seveda so prvi godrnjali, če se ni kaj tako obračalo, kot so želeli, češ, da se jih zavida in so bili zapeljani od naših ljudi, ko so verovali v njihovo vzajemnost. Kot sem rekel, niso mnogo nazadovali za našimi rojaki s kupovanjem na up, da še celo prekašali so jih, posebno nazadnje, da so izkupili za svoje deleže, kar je dalo vzrok poleg pa še notranje homatije med uslužbenci in člani, da je prišlo do poloma. Večina drugorodcev je trdila, da so Slovenci zakrivili propad, ker niso plačevali, toda v tem, kot sem rekel, so bili po poročilih vsi enaki; razlika je bila, da so zvračali krivdo poloma našim ljudem. Kako je bil konzum upravljan, ne vem, ampak bil je slovenski konsum. Torej le to je bilo povod za moje dopise o konsumu, s katerimi sem le hotel podkuriti naše ljudi, da bi se bili oprijeli, ampak bilo je zastonj.

Kot sem rekel v dopisih, da kot nečlanu bi me konsum tudi ne bil brigal, ko bi njega polom ne jemal ugleda naših ljudi in naselbine. Ko pa pride tako daleč, da se nas tlači v slabo luč, kar se tiče vzajemnosti in ko se je obešalo krivdo na naš zvon in jemalo dobro ime naših ljudi, se pa ima pravico oglasiti vsak bodisi s 'kapoti', bosi 'prvaki' in gospodarji. Ker kot rečeno glavni vzrok za polom je bila prodaja na up. In oni s "svinčniki" za ušesi, bi bili imeli gledati vsaj toliko da bi se ne bilo dajalo na čezmerni up, ne da bi jih kdo tega učil, saj to je glavna stvar pri konsumih in od tega je tudi njih obstoj odvisen. To veste tudi sami, da če imate še tako dobro stoječ konsum, pričnite s "pufom", ki se bo nadaljeval in ukoreninil in kaj bo sledilo, to že veste. Dasi so naši ljudje dobri plačeljivci, toda napram sebi so bolj popustljivi. Toda v sedanjem času je težavno za vse bodisi plačeljivce in one, ki reko: "piši, saj imaš knjigo" in bi bilo paziti na to posebno pri konsumih. To je lahka stvar, za katero še svinčnika ni treba.

Da bi se pa s takimi dopisi jemalo zaupanje do konsumov in do njih voditeljev ne verjamem. Pristopili bodo h konsumom ravno tako, saj ne morejo nič izgubiti, ker ako se obrne po našem "vzoreu", gotovo ne bodo tako leni, da bi držali križem roke. Kar je glavno v obstoju konsumov v Ameriki, je "puf", kateregа se je treba varovati in konsum bo uspeval, četudi so stezari malo dražje. Ljudje bodo imeli zaupanje, v nasprotnem slučaju pa 'pufarji", ne le da napravljajo dolg, ampak še druge odvračajo od konsuma.

Ko sem pozneje izpraševal rojake, ki so spadali h konsumu, kaj mislijo o polomu, sem slišal razne izraze kot "prav je, da je propadel, naj gre, hudič" .td. In rojak mi je pravil, da ob zadnji seji, jih je prosil, naj se jih prigasi vsaj 15 in da držali bodo naprej in dopolnili svoje deleže, s katerim denarjem naj bi se bilo vsaj začasno odpravilo nekatere upnike, ki so nadlegovali konsum, toda oglasil se ni nihče. Iz tega sklepam, da so rojaki sami želeli iz neznanih vzrokov konec konsuma. Izgubili, ako so kaj, so le male vsote, ker večina je pobrala svoji že pred časom. K večjem, če imajo še na dobrem po njihovem pripovedovanju, od 20 del. do 11 centov, in kar morda še dobe.

Oprava in blago je bilo prodano članu, ki je lastoval največ delnic, ki nadaljuje trgovino z nevelikim uspehom. Uspeval bo, dasi bo imel iste stroške kot jih je imel konsumu in morda ne bi toliko ôdjemalcev. In mi? Res, zaslužimo izraz ki pomeni splošnosti, da se ga zapiše na barjak našega zadružništva. Vlači se pa po časopisih dandanes marsikaj, ki nima niti toliko pomena kot naš konsum in moji dopisi, ne glede če je komu prav ali ne.

Kar se tiče odpiranja rovov, kot jaz vem, v tukajšnji okoliei jih ni in tudi nisem tako poročal, pač pa ne daleč od tukaj pri katerem so tudi naši rojaki zainteresirani, mislim bo unijski rov. O delu v tukajšnih rovih, takrat kot sem poročal, smo delali 4—6 dni dva tedna zaporedoma po glavnih rovih, dočim so v malih rovih delali vsak dan, če so že obratovali ali ne. Ljudje so šli napravljat premog za druge dni. Mislili smo, da se bo obrnilo na bolje, ampak zadnje dva tedna delamo le po 3 dni. Tako ni dobro hvaliti dneva pred vzhodom. Kar se tiče unije mi smo dali pred 10 leti, po 16 mesecev (eni več, drugi manj) na žrtvenik unionizma; to je mislim dovolj. Da pa ni vse tako kot bi si želeli, mi nismo krivi kakor tudi jaz ne, ker z bogovi boriti se ni mogoče. To ve dopisnik sam. Ako sem pa med pisanjem slučajno pozabil dati na to pozornost v dotičnem dopisu, mislim mi tudi ni zameriti.

Končno se mi ne zdi umestno oli dopisnika, da hoče dovesti do prepirov v drugi naselbini, kar bi jaz pri najboljši volji ne storil. Med 40 Slovenci se bi že tu tudi znašel eden, ki bi znal ločiti slabo od dobrega, in moram reči, da do danes še ni bilo prepirov v naselbini. Ker kot sem rekel v dopisih da v kljub vsem našim dobrim in slabim navadam, se med seboj dobro razumemo. Smelo trdim, da ga nimam sovražnika v naselbini. — **John Batich.**

Bishop, Pa. — V predzadnjem mojem dopisu sem tudi pisal nekaj o pepelu, kar pa je razburilo duhove, in so nekateri sklenili, da jim bom že slišal, ko bom prišel predaje, ker pišem take grde stvari. Bog, da me zato tudi strahuje, ter je poslal bolezen v družino. Če Bog ljudi strahuje, tedaj je predvsem brezposelne vzel "na piko".

Čudno je, da ravno oni, ki trdijo, da bo že Bog pomagal, najprvo pokličejo v slučaju bolezni zdravnika. Če verujejo vanj, zakaj potem kličejo zdravnika. Molili naj bi in bolezen bi prešla brez zdravniške pomoči. Tedaj bi lahko rekli, da jim je Bog pomagal. Na ta način imajo ravno oni, ki verujejo v Boga, najmanj zaupanja v njega. Ne verujejo, da bi jih mogel on ozdraviti brez zdravnika in boje se umreti, dasi obenem verjamejo, da bodo večno živeli.

Pogosto se je že izkazalo, da ne pomaga klicati duhovna v slučaju bolezni, temveč nima prizadeti od tega drugega kot da se izgubi težko prisluženih dolarjev. Če rojaki nikakor ne morejo prestati brez molitev in priporočanj k svetnikom, bi jaz svetoval, naj se ravnajo po navodilu onega, ki je rekel, da je pratika za vse bolezni in če ta ne pomaga, da ne pomaga nobeno drugo priporočilo. Rekel je, še šćiplje po trebuhu, da ni treba drugega kot pritisniti pratiko na boleče mesto in vsi uglednejši svetniki v pratiki bodo gotovo pomagali. O prvi priliki svetujem rojakom, ki ne morejo biti brez svetih reči, da mesto klicanja duhovnika poslužijo pratike. Bodo videli, da pratika nič manj ne koristi. — **Naročnik.**

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Girard, Kans. — J. B. — Že enkrat smo povedali v listnici uredništva, da se stvar Vas ne tiče. In pri tem ostane. Na svetu ni uredništva, ki bi čitateljem ali naročnikom lista pripovedovalo, kdo dopisuje v list, ako dopisnik sam ne želi, da se objavi njegovo ime. Ako ne verjamete nam, obrnite se za pojasnilo na kateri drugi list. — Pozdrav!

IZ DELAVSKEGA SVETA.

(Federated Press.)

Položaj rudarjev.

V Clevelandu se je včeraj (24. marca) sešel odbor za taktiko rudarske organizacije, da izdela končne načrte za veliko bitko z operatorji. Okrog 200 odbornikov je v tem komiteju. Navzoč je tudi predsednik John L. Lewis, ki je prišel v Cleveland iz New Yorka. V odboru je tudi Frank Farrington, predsednik organizacije rudarjev v Illinoisu.

Mezdna konferenca zastopnikov rudarjev in operatorjev na polju trdega premoga, ki se vrši v New Yorku, se vleče brez vsakega dosedanjega uspeha. Pododbor, ki je zboroval zadnje tri dni, se ne more zediniti glede "mezdnega kompromisa". Dosegel pa je toliko, da se je določila mezda tistim delavcem, ki bodo med stavko čuvali rove, operirali sesalke in pazili, da se ne pripeti ogenj.

Lewis je pred odhodom iz New Yorka izjavil, da operatorji niso edini, ki so se zarotili proti rudarski organizaciji. Zasnovan je generalni napad na vse delavske organizacije in zdaj so rudarji na vrsti. Med največjimi sovražniki delavstva, ki so obsodili unije za uničenje, je Narodna trgovska zbornica, jeklarska korporacija in druge velike družbe, ki so izlegle takozvani "ameriški načrt", kateri pa je docela neameriški.

V New York so dospeli trije delegatje Ameriške delavske federacije, katere je poslal Gompers. Delegatje so 23. t. m. konferirali z Lewisom in drugimi zastopniki rudarjev in izjavili, da bo Ameriška delavska federacija v polni meri in z največjim efektom kooperirala z rudarji.

Dr. F. C. Honnold, tajnik Zveze illinoiskih premogovniških operatorjev, je rekel v četrtek v intervjuvu, da so illinoiski operatorji spočetka mislili znižati mezde rudarjem za 35 odstotkov, ali zdaj, če se mislijo rudarji bojevati, bodo mezde znižane za 50 odstotkov. V Illinoisu je 383 premogovnikov, ki so raztreseni po 41 okrajih države.

V Seattlu, Wash., se je zadnje dni vršila konvencija 10. okrožja U. M. W. of A., v katerem je 5000 organiziranih premogarjev in polovica teh je v stavki že leto dni proti odprti delavnici. Na konvenciji je bila sprejeta rezolucija, ki obsoja Lewisa zaradi izobčenja Howata in 4000 kansaških rudarjev. Resolucija, ki je bila sprejeta soglasno, zahteva, da mednarodna eksekutiva takoj sprejme Howata in tovariše nazaj v unijo. Resolucija za odobritev farmarske in delavske stranke je bila odklonjena s pridržkom, da se predloži Washingtonski delavski federaciji.

V KANSASU SE JE UTRGAL OBLAK.

Štirje so mrtvi, deset oseb pogrešajo.

Emporia, Kans. — Nad Burlingtonom, Kans., se je utrgal oblak in deževalo je, kakor da lije iz škafa. Mali potočki so se spremenili v silne reke in nižave so bile poplavljene. Štiri osebe so mrtve in deset jih pogrešajo.

SADOVI BLAZNE LJUBOSUMNOSTI.

Tulsa, Okla. — 30-letna mrs. H. Sherill je ustrelila stenografko Hano Novak, ko je sedela v avtomobilu, ki je stal v notranjem mestu na ulici z izredno živahnim prometom.

Sherillovo so aretirali. Na policijski postaji je rekla, da je ustrelila Novakovo, ker je vsaki dan obiskala njenega soproga in mu prigovarjala, da naj njo zapusti.

Policija izjavlja, da ne ve, kje je bil soprog, ko je njegova soproga izvršila umor. Kasneje so ga aretirali in on trdi, da Novakove ne pozna.

ZA $85,000 DIAMANTOV ZASEŽENIH.

New York, N. Y. — Aretirali so Brazilijanca Francisco Chamieja, ki trži s kavčukom, ko je hotel prodati dijamante v neki zastavnici, ki so vredni od $85,000 do $110,000. Colninski uradniki obtožujejo Chamieja, da je diamante vtihotapil v Združene države.

ZBORNICA JE SPREJELA VOJAŠKO NAGRADO.

333 glasov je bilo oddanih za predlogo, 70 pa proti nji.

Washington, D. C. — Zbornica je suspendirala parlamentarni red in uvedla posebne točke parlamentarnega reda, da je bila debata o predlogi za izplačilo vojaške nagrade toliko preje končana in je šla na glasovanje. Za predlogo je bilo oddanih 333 glasov in proti nji 70. Po strankah so glasovali za predlogo 248 republikancev, 84 demokratov in en socialist. Proti je glasovalo 42 republikancev in 28 demokratov.

Debata je bila viharna. Farmarski blok in nekateri demokratje, ki so bili za predlogo, so prihajali z amendmenti, da se vojakom izplača vsa nagrada takoj v gotovini. Žonglerski prijatelji vojaške nagrade so pa vsak tak predlog s pomočjo onih poslancev, ki so proti vojaški nagradi odklonili. Ko se je vršilo glasovanje, je bil skoraj vsak poslanec navzoč in galerije so bile natlačene s poslušalci.

Predloga pojde zdaj pred senat, kjer se bodo zaradi nje vršile zopet besedne bitke.

Ampak že zdaj se zdi, da se finančni senatni odsek ne bo oziral na predlogo, dokler ne spravi pod streho colninske predloge. Predloga o vojaški nagradi pride na vrsto najbrž šele po prvem aprilu.

Ako bo senat sprejel predlogo takšno, kakršna je, bodo le tisti vojaki prejeli izplačano vse v gotovini, ki so upravičeni do manj kot petdeset dolarjev. Nagrada določa en dolar na dan za službo doma in dolar pet in dvajset centov za službo zunaj Združenih držav, ako so tako službo opravljali več kot šestdeset dni.

Dosluženi vojaki, ki so bili dalj v službi in so upravičeni do večje nagrade, imajo na izbiro štiri vrste nagrado.

Izravnalni službeni certifikat, pomoč za strokovno izobrazbo, pomoč za gradnjo doma, pomoč za naselitev na farmi.

Na certifikat si bo lahko dosluženi vojak izposodil do petdeset odstotkov vrednosti certifikata. Le tisti dosluženi vojaki dobe izplačano polno nagrado, to se pravi toliko, kot je vreden certifikat, ki ga obdrže dvajset let in ga šele po dvajsetih letih izmenjajo. Certifikat bo po 20 letih skoraj trikrat toliko vreden. Od certifikata, na katerega je vojak vzel 50 odstotno posojilo, se plačuje po dva od sto obresti. Ako vojak v treh letih ne plača obresti, ga banka lahko zamenja in vlada plača po treh letih izplačano vsoto na certifikat z obrestmi vred.

Dosluženi vojaki niso zadovoljni s te vrste nagrado in jo imenujejo "zastavniško" nagrado, ker bodo morali bivši vojaki, ki so v potrebi, zastaviti svoje certifikate na bankah.

Glasov za vojaške nagrade je bilo oddanih veliko. V jeseni so volitve in marsikateri poslance se je spomnil, ki bo v jeseni zopet pred volilci, da imajo vojaki volilno pravico.

ZAPOR POMAGA PROTI BLAZNIM VOZNIKOM.

Detroit, Mich. — Sodnik Charles L. Bartlett je spoznal resnico, da ne opravi ničesar, ako obsodi voznike, ki blazno divjajo s svojimi avtomobili po cestah in ulicah in ugrožajo življenje ljudi, ki hodijo peš. Odločil se je, da obsodi vsakega takega blazneža za nekaj dni v zapor. Oni dan je obsodil dvajset takih voznikov v zapor, med njimi tri miljonarje. Eden izmed obsojencev je izjavil, da rajše plača pet sto dolarjev denarne globe, kot da presedi tri dni v zaporu. Sodnik ga je na to obsodil na tri dni zapora in poleg še na sedemdeset dolarjev denarne globe.

In kar je sodnik pričel blazne voznike pošiljati v zapor, ki se ne ozirajo na varnost drugih ljudi, so se avtomobilske nesreče skrčile za trideset odstotkov.

IZGUBLJENEGA LETALA ŠE NISO NAŠLI.

Miami, Fla. — Šest oseb se je podalo na morje v letalskem čolnu "Miss Miami" in od tistega časa je letalo izginilo, kakor da ga je požrlo morje. Odposlali so štiri druga letala, da poiščejo izgubljeno letalo. Odplule so tudi brzoplovne ladije na morje, toda trud je bil zastonj.

DVA POLICAJA SUSPENDIRANA.

Nista izvršila svoje dolžnosti napram kukluksovcem.

Dallas, Tex. — Policijski saržent Louis Spencer in policaj Paul Adair sta bila suspendirana od službe, ker nista storila svoje dolžnosti, ko so kukluksovci vlekli Philip Rothbluma in Frank H. Ethebridga iz mesta, da ju bičajo. Državni pravdnik Maury Hughes naznanja, da sledé kmalu aretacije.

OKRNJENENA USTAVA V ARIZONI.

Phoenix, Ariz.—(Feder. Press.) — Arizona je doslej imela najliberalnejšo ustavo v Uniji, ne kaže pa, da bi jo imela dolgo. Organizacija kapitalističnih interesov v državi, ki se imenuje "Arizona Industrial Congress", si je vzela nalogo, da pomeče iz ustave vse liberalne točke. Legislatura je v sedanjem izrednem zasedanju sprejela že sedem sprememb v ustavi. Odpravila je inicijativo, referendum, direktne primarne volitve in kratko službeno dobo državnih administratorjev; vse te izpremembe so bile izvršene pod krinko "ekonomije".

Ker je veliko volilcev, največ delavcev, ki so pri prvem glasovanju sprejeli liberalno ustavo, zapustilo Arizono za delom, so je bati, da reakcija zmaga z oskubenjem ustave.

FINANČNI POLOŽAJ RUMUNSKE VODI V BANKROT.

Washington, D. C. — Kako se Rumunska bliža svojemu bankrotu, najbolj glasno govori dejstvo, da opusti konzulate v Madridu, Lisboni, Haagu, Kristijaniji, Kairu in Tokiju. Dalje se zniža še osobje pri rumunskih poslaništvih v inozemstvu.

Tako poroča trgovski komisar Van Norman.

TAT JE IZRABIL NEZAVEDNOST ŽENE.

Los Angeles, Cal. — Mrs. J. W. Taylor je dvignila na banki $3,500. Bili so sami stotaki. Ko se je vračala domov, se je onesvestila na cesti. Ko je prišla k sebi, je opazila, da ji je neznan tat ukradel vse denar.

Belgijci ustrelili Nemca. Nemci pa Belgijca.

Brusel, Belgija, 24. marca. — Belgijski žandar je v sredo ubil nemškega policaja v okolišu Duesseldorfa, na okupiranem teritoriju; včeraj so pa štirje mladi nemški civilisti napadli in ustrelili belgijskega poročnika ravnotam.

Kompanijske unije.

(Piše A. C. Moseley. — Federated Press.)

Med vojno in nekaj čez leto dni po premirju, ko so bili ameriški delavci v dobro utrjenih postojankah, so dosedevni "veščaki" v službi kapitalistov izdelali razne "vseozdravljive" načrte za rešitev delavskega vprašanja. Na temelju teh načrtov je imel volk piti bratovščino z jagnjetom, delavci in delodajalci so imeli skleniti večno zvezo bratstva in ljubezni in v industrijah je imel zavladati sveti mir.

Med lažisociologi, ki so tedaj "reševali" delavsko vprašanje, je bil tudi neki John Leitch, ki je krstil svoj načrt z ukradenim radikalnim imenom "industrijalna demokracija", pozabivši, da tudi Industrial Workers of the World (I. W. W.) rabijo ta izraz. Leitch je trdil, da je on iznajditelj in odkritelj "industrijalne demokracije" ne glede na to, da sta Sydney in Beatrice Webb izdala knjigo s tem naslovom že leta 1897.

Tovarnarji so plačevali masteovote Leitchu, ki se je ponudil, da osreči njihove delavce z industrijalno demokracijo. To je bilo takrat, ko so delavci imeli takozvane "dobre čase"; ko so bili dobro organizirani in bi bili lahko dosegli veliko več, ako bi bili hoteli ali — znali. Delodajalci se niso takrat odprto bojevali z unijami, dasiravno so jih sovražili kot vedno. Boj proti stavonim in industrijalnim unijam se je takrat vršil z ustanovljanjem kompanijskih unij. To je bil Leitchev načrt. Delavci so bili informirani, da je kompanijska unija "ravno tako dobra kot vsaka druga" — pravzaprav še boljša, kajti "člani" ne plačujejo rednih prispevkov, pač pa kompanija nosi vse stroške.

Oblika "industrijalne demokracije", katero je zasnoval Leitch, je bila v organizaciji, ki je določala, da delavci vsake tovarne izvolijo "nižje in višje zbornice" po vzoreni kongresa Združenih držav, oziroma "v soglasju ameriške ustave", kakor je pojasnil Leitch. Ravnatelji družbe so bili kabinet ali vlada. Leitch seveda ni nikoli pojasnil, da po ameriški ustavi ne more biti kabinet deležn in da nima absolutnega veta nad obema zbornicama. V "industrijalni demokraciji" je pač bilo tako.

Senat in zbornica sta se shajala v prostorih družbe in med delovnimi urami. Skoraj v vsakem slučaju so bili kompanijski uradniki delegatje obeh zbornic. Tem ljudem so lastniki tovarne brez skrbi zaupali vse. Ako pa delegat ni bil direktno iz pisarne, je bil gotovo "kompanijski mož", to je kak star delavec, ki nima pojma o delavskih vprašanjih in kateremu je njgova služba vse na svetu. Tako se je zgodilo, da sta "zbornica" in "senat" krasno operirala v interesu družbe v vseh slučajih, medtem ko so imeli delavci dovolj posla v očeh, da niso videli, kako jih delodajalci vlečejo za nos v momentih, ko bi bili lahko pokazali svojo moč in res nekaj dosegli.

Ob tem času je članker v reviji "Factory" — katere ne čitajo delavci, marveč upravitelji in nadzorniki tovarn — zapel slavo kompanijskim unijam. Pisal je, da je "industrijalna demokracija" povečala produkcijo, ni pa omajala družbine kontrole nad delavci. Kaj more biti boljše za delodajalce?

Potem so prišli slabi časi. Delavci si izgubljali delo. Tovarne so zapirale vrata. Kam je šla "industrijalna demokracija?"

V večini slučajev so se delavci zdramili in spoznali, da so bili jemenitno potegnjeni. Upravitelji so prišli pred "zbornice" in "senate", jokali o slabih časih in predlagali, da je treba znižati izdatke obrata. Delegatje so nato seveda glasovali za znižanje mezde. Zakaj pa ne? Kompanija je tako hotela in bi bila vsecno znižala mezde, a potem gorje njim, ki bi glasovali drugače! Nato so dnevno prihajala poročila v kapitalistične liste, kako so delavci te ali one družbe "prostovoljno" glasovali za manjšo mezdo, ker so "prevdarni možje" in vedo, da je treba znižati stroške. Listi so kajpada poročali, da so "unije" prostovoljno odglasovale za pritrganje na mezdi — niso pa povedali, da so to kompanijske unije. Tisoči so bili vrženi na cesto in med temi so bili tudi taki, ki so verjeli v Leitchevo "industrijalno demokracijo" in kateri so tudi kupili po eno ali več delnic dotične družbe v nadi, da bodo potem "gospodarji". Vse to ni nič pomagalo.

Zdaj je pa izšel članek v reviji "Printers' Ink", glasilu oglaševalcev, z naslovom "Kako je z industrijalno demokracijo v slabih časih". Pisec priznava odprto, da so mnogi tovarnarji enostavno vrgli "zbornico" in "senat" čez plot, da si prihranijo stroške še na tem. Kompanijska "industrijalna demokracija" je žalostno poginila za plotom.

Dokler je še živela "industrijalna demokracija" Leitcheve sorte, je cvetelo vsepolno tovarniških listov. Skoraj vsaka večja družba je izdajala svoj organ, ki ga je delila zastonj med delavce. Velike vsote denarja so stali ti organi, toda izplačali so se! Nič ni bilo bolj strupenega za delavčevo misel kakor ti infamni letaki. Delodajalci so znali, kako je treba zazibati delavce v sanje in jih odvrniti od vsakega drugega čtiva. Poznajo moč tiska. V tovarniških listih so bile slike "srečnih" delavcev, ki imajo velike družine, svoje domove in denar v banki; bile so smešnice z ribolova in športne vesti.

Danes umira tudi ta reč. Odkar so slabi časi, so tovarniški organi počrkali kakor muhe, kadar pritisne jesenski mraz. Kapitalisti znižujejo izdatke — in organi so zdaj nepotrebni.

Delavci so bili zopet potegnjeni. Ali so se kaj naučili? Upajmo, da so.

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904. — Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODSEK:

Predsednik Vincent Cainkar, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 82, Johnstown, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, načelnik bolniškega oddelka Blas Novak, gl. blagajnik John Vegrich, urednik glasila Josip Zavertnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODSEK:

John Underwood, predsednik, 416 W. Hay St., Springfield, Ill., Martin Zelenikar, Box 276, Barberton, Ohio, Fred A. Vider, Box 278, Ely, Minn., John Teršek, Box 161, Lawrence, Pa., John Gerbec, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODSEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2657-59 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrožič, Box 236, Moon Run, Pa.

ZAPADNO OKROŽJE: John Grošelj, 845 E. 127th St., Cleveland, O. Anton Sular, Box 104, Conemaugh, Pa., za jugoslov. pod. Max Marc, Box 166, Buhl, Minn., za severnoamer. pod. Mike Zugel, 5453 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbor:

Frank Zaitz, predsednik, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., Frank Somrak, 5900 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitter, 5609 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Združitveni odbor:

Predsednik: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
Josko Oven, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
Jos. Skuk, 1101 E. 63rd St., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6202 St. Clair Ave., Cleveland, O.

POZOR!—Korespondence z gl. odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsedništva se naslovi: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVI: Bolniško tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POŠILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vobče se naslovi: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo Frank Zaitzu, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj.

Vsi prizivi na gl. porotni odsek se naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 416 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, namenjeni, oglasi, naročnina in sploh vse kar je v zvezi z glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Bazno.

Bivšega cesarja Karla so odpravili z njegovo zahtevo po apanaži. Poslaniška konferenca v Parizu je bila vendar tako pambtna, da je odbila zahtevo ekscesarja Karla in njegove žene Zite za apanažo, ki naj bi jo plačevale naslednstvene države. Kakor se bo lahko vsak spominjal, se je Jugoslavija že izrekla, da je pripravljena plačevati Karlu milijone, da pa je proti apanaži odločno protestirala Češkoslovaška, ki je vplivala v tem smislu tudi na bahaško belgrajsko vlado.

Originalni davki na Bolgarskem. Občinski svet v Ruščuku je uvedel novo serijo davkov, ki po svoji originalnosti nedvomno nimajo primere na vsem svetu. Naj navedemo samo nekoliko primerov teh kuriozitet: Pristojbina za svatbo z godbo 500 levov; pravica sprehajanja z luksuriozno palico 100 levov. Vsaka dama, ki nosi dekoltirano obleko, se mora izkazati s posebnim dovoljenjem, ki stane 500 levov. Kratka suknja, ki pokriva manj kakor predpisani minimum 30 centimetrov nad petami, 500 levov. Kontrolni organi pobirajo vsak trenotek davke ter izdajajo potrdila. Za luksuzne čevlje je določen davek 500 levov, za otroške igrače 200, za luksuzne pse 500 levov davka na leto.

Komfort v angleških cerkvah. Ker v zadnjem času v angleških cerkvah prisostvuje "sv. mašam" vedno manj vernikov, so duhovniki prišli na idejo, da urede cerkve z vsem mogočim modernim komfortom, da ne bi verniki v njih prav ničesar pogrešali. Zato bodo nadomestili dosedanje klopi v cerkvah z udobnimi naslonjači, kakor v gledališčih. Namesto dosedanje prižnice bo postavljen za pridigarja govorniški oder, da ga bodo mogli poslušalci za časa njegovega govora tudi opazovati kakor kakega igralca. Vrh tega bo v vsaki novo urejeni cerkvi tudi garderoba za obleko, kakor v gledališčih in klubih. Namesto orgelj, ki so bile dosedaj glavni instrument cerkvene globe, pa bodo po cerkvah nastopali zelo fini orkestri.

Kaj je "Jugoslaviji" najbolj potrebno? Minister prosvete Svetozar Pribičević je sklical 20. feb. konferenco, na katero je pozval nekoliko naših umetnikov, da bi se pogovorili o novi himni naše države. Vsi so namreč soglašali, da dosedanje tri himne ne odgovarjajo vladinim željam in da jih je treba zamenjati z novo skupno himno, za katero bodo razpisali nagrado. To nagrado so že razpisali in zdaj čakajo, kdo jim bo poslal najboljšo himno. Svetozar Pribičević že ve, kaj je "Jugoslaviji" najbolj potrebno!

NAZNANILO IN ZAHVALA.

Tužnim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, znancem in prijateljem žalostno vest, da je nenada smrt pretrgala nit življenja naši hčerki

FANNY MARHAR

dne 17 marca, 1922. Pokojnik smo jo k večnemu počitku dne 20. marca ob 9 uri dopoldne. Pogreb se je vršil po katoliškem obredu na katoliško pokopališče v Thomas, W. Va. Najlepša hvala vsem za darovane krasne vence in sveže cvetlice, ki so jih položili na krsto pokojnici v blagi spomin. Posebno se zahvaljujemo Miss. Elda McVeğly za milo popevanje pri maši ob času pogreba. Hvala društvu "Domovina" št. 29 S. N. P. J. za veliko udeležbo s zastavo našelu pri pogrebu, še ravno ni bilo članica društva, ker jo je prehitela kruta bolezen in je prerezala pot v društvo. Hvala lepa vsem lastnikom automobilov, ki so bili na razpolago in vozili brezplačno pogrebnika na pokopališče. Še enkrat lepa hvala vsem skupaj. Tebi nam nadvse priljubljena in ne pozabna hčerka in sestrica pa želimo, počivaj mirno v hladni ameriški grudi. Žalujoči ostali: John in Mary Marhar, starši, Mary, Louise, Terezija, Viktorija, Alibna, Virginija in Uršulina, Marhar, sestre. John Jr. in Charles Marhar, brata. — Thomas, W. Va.

ŽENITVENA PONUDBA.

Fant star 32 let, imam stalno delo in precej prihrankov, se želim seznaniti v svrho ženitve s slovenskim dekletom ali vdovo brez otrok v starosti 20 do 30 let. Katera resno misli, naj se prijavi in naj priloži svojo sliko. Tajnost jamčena. Naslov je: "Fant ženin", 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. (Adv.)

FARMA NA PRODAJ.

Proda se se 146 akrov zemlje, 15 akrov je gozda, sadni vrt, zdravo podnebje, dobra studenčna voda, 10 sobna hiša, hlev za 28 glav živine, hlev za 4 konje, hlev za prašiče, kokošnjak in shramba za poljedelsko orodje, 8 krav, 2 konja, eno tele, 2 prašiča, 26 kokoši, poljedelsko orodje. Vzrok prodaje je, ker sem se ponesrečil in ne morem več obdelavati zemlje. Cena vsemu skupaj je le $3,600. Takoj je plačati $1200, ostalo pa na lahke obroke. Za pojasnila pišite na lastnika: August Klepej, R. D. No. 2, Cooperstown, N. Y. (Adv.) March 25

Za kuhanje piva doma

imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri nas, kuhanj vedno je najboljši in najcenejši. Dobiti je tudi zbirko sodov, steklenic in raznih loncev, itd.

Mi vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vse kraje.

Gregorijam, sladčičarjem in v prodajalne železnine damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

OTOK ZAKLADOV.

Čudoviti doživljaji malega Jacka na suhem in na morju.

Angleško spisal R. L. Stevenson.
Poslovenil J. M.

II. POGLAVJE.
"Črni pes."

Ni bilo posebno dolgo potem, ko se je prigodil prvi izmed onih skrivnostnih dogodkov, ki so nas oprostili kapitana, ne pa njegovih zadev, kakor boste videli. Bila je huda, mrzla zima z dolgim, ostrim mrazom in velikimi viharji; in takoj iz početka je bilo jasno, da bo moj oče težko doživel pomlad. Hiral je vedno bolj dan za dnevom in moja mati in jaz sva imela celo gostilno na ramah; imeli smo vedno dosti posla in se nismo nič kaj posebno brigali za našega neprijetnega gosta.

Bilo je zelo zgodaj nekega dne meseca januarja, ostrega mrzlega jutra; zaliv je bil ves bel od sreža, majhni valovi so rahlo pljuskali ob kamenje, solnce je bilo še vedno zelo nizko, se dotikalo samo vrhuncev gričev in sijalo daleč notri na morje. Kapitan je vstal bolj rano kot po navadi ter krenil proti obrežju s svojim medenim daljnogledom pod pazduho, s svojo kratko sabljo pod širokimi krili svoje stare modre suknje, klobuk potisnjen daleč nazaj na glavo. Spominjam se, da se je kadila za odhajajočim njegova sapa kakor dim in zadnji glas, ki sem ga slišal od njega, ko je zavil za neko veliko skalo, je bilo glasno, nejevoljno renčanje, kot da se v mislih še vedno spominja drja. Liveseya.

Mati je bila gori v sobi pri očetu, jaz pa sem pogrinjal mizo za kapitanov zajutrek, predno bi se vrnil; kar se odpro vrata gostilne in v sobo je stopil človek, ki ga moje oči niso videle nikdar poprej. Bil je bledega rumenkastega obraza in na levi roki sta mu manjkala dva prsta; in dasi je nosil kratko sabljo, se ni zdel nič kaj bojevit. Imel sem odprte svoje oči vedno za mornarje z eno ali dvema nogama in spominjam se, da sem pri pogledu na tega osupnil. Ni bil kakor mornarji in vendar je bilo tudi nekaj mornarskega na njem.

Vprašal sem ga, s čim mu morem postreči in naročil je rume; ko pa hočem iz sobe, da mu ga prinesem, mi da, posadivši se za mizo, znamenje, da pridem bliže. Ustavil sem se na mestu, kjer sem bil s servijeto v roki.

"Pojdi bližje, sinko," pravi. "Pridi bližje semkaj."

Stopil sem korak bližje.

"Ali je to tukaj miza mojega tovariša Billa?" je vprašal in pomežiknil.

Povedal sem mu, da ne poznam njegovega tovariša Billa, pač pa je pripravljena za osebo, ki stanuje v naši hiši in ki jo imenujemo kapitan.

"No," je rekel, "moj tovariš Bill se imenuje tudi kapitan. Na enem licu ima brazgotino in zelo imeníten človek je, zlasti glede pijače, ta moj tovariš Bill. Recimo, spričo dokaza, da ima vaš kapitan brazgotino na enem licu — in recimo, da je to lice njegovo desno lice. No, dobro! Saj sem ti dejal. No, ali se nahaja moj tovariš Bill tukaj v hiši?"

Povedal sem mu, da je šel na sprehod.

"Po kateri poti, sinko? Po kateri poti je šel?"

In ko sem pokazal proti skali ter mu povedal kedaj se kapitan vrne, in ko sem mu odgovoril na nekoliko drugih vprašanj, je rekel: "Ah, to bo za mojega tovariša Billa kakor dober požirek!"

Izraz njegovega obraza ob teh besedah ni bil nič kaj prijazen in imel sem vzrok misliti, da se tujec moti, tudi če bi v resnici mislil, kar je rekel. Vendar pa to ni moja stvar, sem si dejal, in vrhutega nisem vedel kaj storiti. Tujec je sedel prav tik vrat in vedno pogledoval okoli vogala kakor mačka, ki preži na miš. Enkrat sem stopil na cesto, on me je pa takoj poklical nazaj, in ker nisem po njegovih mislih dovolj hitro ubogal, se je zgodila strašna sprememba na njegovem bledem obrazu in z zapovedujočim glasom me je poklical noter v sobo s tako kletvijo, da sem kar poskočil. Kakor hitro sem se pa vrnil v sobo, je bil zopet kot poprej in mi je potrkal pol priliznjeno, pol porogljivo na ramo, rekoč, da sem dober dečko in da sem se mu prav priljubil "Tudi jaz imam sina," je rekel, "ki je tako podoben tebi, kakor jajce jajcu in on je ponos mojega srca. Toda prva stvar za dečke je ubogljivost, sinko— ubogljivost. No, ako bi se bil ti vozil z Billom, ne bi mogel ostati na svojem mestu toliko časa, da bi ti rekel v drugič — nikdar ne. To ni bila Billova navada, niti navada onih, ki so se ž njim vozili. Tukaj pa v resnici prihaja moj tovariš Bill, z daljnogledom pod pazduho. Bog ga živi! Stopiva malo nazaj v gostilnico, sinko, in za vrata, da pripraviva Billu malo presenečenje. Bog ga sprimi, rečem še enkrat.

S tem besedami je stopil tujec z menoj v sobo ter me postavil za seboj v kot, tako da sva bila skrita za odprtimi vrati. Bil sem zelo vznemirjen in razburjen, kakor si lahko mislite, in moj strah se je še povečal, ko sem opazil, da se tudi tujec sam boji. Oprostil je ročaj svoje sablje vseh zaprek in zrahljal sabljo v nožnici; in ves čas, ko sva čakala, se je nekako davil, kakor da bi imel nekaj v grlu.

Tedaj vstopi kapitan, zaloputne vrata za seboj in ne da bi se ozrl na desno alj levo, koraka preko sobe naravnost proti prostoru, kjer ga je že čakal požirek.

"Bill," je rekel tujec s takim glasom, da sem mislil, da se je hotel delati pogumnega in drznega.

Kapitan se je zasukal na peti ter naju gledal, vsa barva je izginila iz njegovega obraza in celo njegov nos je bil moder, bil je podoben človeku, ki zre pred seboj duha, morebiti hudobnega duha ali pa še kaj hujšega, ako živi kaj tacega; in na mojo besedo, smilil se mi je, videč ga, kako se je v trenutku postaral in oslabel.

"Pojdi semkaj, Bill, saj me poznaš; gotovo poznaš svojega starega mornarskega tovariša, Bill," je rekel tujec.

Kapitan je odprl usta.

"Črni pes!" je kriknil.

"Kdo drugi neki?" je odgovoril oni ter se nekoliko pomiril.

(Dalje prihodnjič.)

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

Sokoli v starem kraju vabijo ameriške Sokole v svojo zvezo. — Starešinstvo Jugoslovanske sokolske zveze je izdalo poseben apel na ameriške jugoslovanske Sokole, da se pridružijo zvezi.

Apel se glasi: Bratje Sokoli! Bratje Jugosloveni!

Dolga stoletja so bili Jugosloveni obsojeni k robstvu in tlačanstvu. Bič tujega gospodarja je odločeval o naši usodi in v boju za naše pravice je morala pasti marsikatera naša nedolžna žrtev. Tudi Vas, ki ste si ustvarili za oceanom novo domovino, ki bivate ločeni od domače grude, od žene in otrok, tudi Vas je zadel ta bič tujega gospodstva in Vas pregnal po svetu.

Dolgoletna krvava vojna je razmere temeljito izpremenila in naše borbe za svobodo našega naroda venča danes zastava svobode!

V teh bojih za osvoboditev svojega naroda je stalo Sokolstvo vedno na prvem mestu, zato je bilo pod prejšnjimi vladami tudi vedno kruto preganjano. A vzlic temu so nastale iz Sokolstva ogromne čete legij, ki so žrtvovali zdravje in življenje svoje za našo osvoboditev.

Kakor je stalo Sokolstvo vedno v prvih vrstah v boju za pravice svojega naroda, tako je tudi takoj po osoboditvi izvršilo to, kar so mu prejšnji vlastodržci zabranjevali ter je izvedlo preko vseh težkoč na velikem sokolskem Saboru v Novem Sadu na Vidov dan leta 1919 ujedinjenje vsega jugoslovenskega Sokolstva v enotno organizacijo — Jugoslovenski Sokolski Savez— ki ima svoj sedež v Ljubljani.

Krepko in bratsko delo vsega jugoslovenskega sokolstva je sokolsko organizacijo v Jugoslaviji kmalu povzdignilo in danes združuje v sebi 430 društev z 40,000 člani. Jugoslovenskemu Sokolskemu Savezu je pristopilo tudi že več sokolskih društev v Ameriki, predvsemi pa jugoslovenska sokolska župa na Pacifiku.

Pozivljamo po tej poti vse brate in sestre in vsa jugoslovenska sokolska društva v Ameriki, da sledijo tem društvom ter se združijo pod enotno jugoslovensko zastavo Jugoslovenskega Sokolskega Saveza.

Jugoslovenska sokolska župa v Oaklandu naj tvori temelj novi organizaciji jugoslovenskega Sokolstva v Ameriki. Bratje na delo za naše Sokolstvo, za čast, moč in ugled našega naroda!

Vztrajnemu delu jugoslovenskega Sokolstva se je pa posrečilo, da stopi letos prvikrat pred ves kulturni svet o priliki

1. jugoslovenskega vsesokolskega zleta od 12. do 15. avgusta t. l. v Ljubljani.

Ob tej priliki nastopijo prvikrat čete našega Sokolstva javno pred vsem svetom, da mu pokažejo svoje delo.

Bratje in sestre! Vabimo Vas k tej naši slavnosti! Pridite k nam kot naši sodelavci, kot naši sobojevniki. Z odprtim bratskim srcem Vas pričakujemo! Zajedno z zletom se vrši tudi mednarodna tekma, ki jo priredi mednarodna zveza telovadnih organizacij v Evropi ter se je udeležijo Francozi, Belgijci, Čehi, Poljaki itd.

Na svidenje bratje in sestre, pri skupnem delu in pri skupnem veselju ob zmagovitem pohodu jugoslovenskega Sokolstva.

V trdni veri, da nas čimprej razveselite s povoljnim odgovorom, Vam pošiljamo iskrene bratske pozdrave. — Zdravo! — **Starešinstvo Jugoslovanskega Sokolskega Saveza.** — Dr. Vladimir Ravnikar, starosta; Dr. Riko Fux, tajnik; D. F. Andričevič, zastopnik Jug. Sok. Župe na Pac.

Roparski umor v Mariboru. Dne 21. februarja dopoldne je bil izvršen v Mariboru pri belem dnevu roparski umor. Finančni svetnik dr. Brence s svojim desetletnim sinčkom stanuje v Cvetlični ulici št. 21. Stanovanje — sobo s kuhinjo — mu je pospravljala 60letna postrežnica. Ko se je vrnil dr. Brence zvečer domov, je našel vrata stanovanja zaklenjena. Slutil je takoj nesrečo. S silo je pustil odpreti vrata. Sobo je našel vso v neredu, na tleh pa je ležala stara postrežnica mrtva. Ugotovilo se je, da se je izvršil zločin še dopoldne. Vsi znaki kažejo, da je bil obisk namenjen gotovini drja. Brenceta in da storilec prvotno ni imel namena spraviti starko ob življenje, ampak jo hotel samo omamiti ter ji zabraniti klicanje na pomoč, kar je kazal robec, zavezan okoli starkinih ust in rjuha, v katero je bila zavita njena glava. Starka je imela obe roki prosti, sicer pa nobenih težkih poškodb; prejkone se je od strahu onesvestila ter se v tem stanju zadušila. Tako je storilec nehote provzročil starkino smrt, odnosno umor. Oropanega je bilo več perila, tri obleke in dva para čevljev. O zločincu seveda ni še nobenega sledu.

Radić hoče biti navzoč pri sejah genovske konference. V Rimu so po uradnih poročilih prejeli Radićevo prošnjo, naj bi se dovolilo tudi zastopnikom Hrvaške priti k sejam genovske konference.

Mnenje Angleža o naši zunanji politiki. V "Političnih indiskrecijah" objavlja Anglež Seton-Watson (Scotus Viator) svoje misli o razmerah v Jugoslaviji, posebno pa še o naši zunanji politiki. Povdarja, da ne more najti pameten človek niti ob belem dnevu in s lučjo v roki sploh kak vodilni princip v vladi! Ministrski predsednik Pašić je predstavnik zahrbtnega intrigantstva in je zato značilna njegova pokoričina sovjetičnemu režimu. Z imenovanjem Boškovića za zastopnika Srbije v reparacijski komisiji, ki ga Angleži prav dobro poznajo po njegovih škandalih v Londonu, se je nesmrtno blamiral. Ravno tako jo je temeljito zavozil, ko je imenoval za poslanika v Parizu fanatičnega pristaša carističnega režima in njegovih nesrečnih 'zadnjih mohikancev' v izgnanstvu, zloglasnega Spalajkovića. Takih primerov našteva Seton-Watson vse polno.

MLADENIČ PEČLAR

star 40 let, se želim seznaniti v svrho ženitve s slovenskim ali hrvatskim dekletom ali tudi vdovo z ne več kot dvema otrokoma in sicer v starosti od 30 do 40 let. Mora pa biti dobrega značaja. Le one katera resno misli, naj se zglasi in naj priloži sliko katero se vrne na zahtevo. Tajnost je popolnoma jamčena. Naslov je: "Pečlar", 2657 S. Lawndale ave., Chicago, Ill.

POZOR SLOVENSKA DEKLETA.

Fant star 30 let se želim seznaniti v svrho ženitve s poštenim dekletom v starosti od 18 do 25 let. Imam nekaj prihrankov in stalno delo in ker ni v okraju, kjer živim slovenskih deklet, sem primoran iskati potom časopisja. Če katero veseli, naj se priglasi in naj priloži sliko. Tajnost jamčena. Naslov je: "B. K.", 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

(Adv.)

FRENCH LINE
Compagnie Générale Transatlantique
Service Postal Français

DIREKTNA SLUŽBA V
JUGOSLAVIJO
preko Havre
s velikimi parniki po 3 in 5 vijake

ROCHAMBEAU ..... Marec 28
LA LORRAINE ..... April 1
PARIS ..... April 5
CHICAGO ..... April 6

Izvrstna kuhinja in postrežba. Kabine z umivalniki in tekoča voda, za 2, 4 in 6 oseb. Posebna jedilna soba, soba za kajenje, pivnica, brivnica vse je na razpolago potnikom v tretjem razredu. Vino in pivo zastonj.

Za nadaljne informacije vprašajte pri lokalnih agentih
FRENCH LINE

NAZNANILO
SLOVENCEM ŠIROM ZDRUŽENIH DRŽAV.

Ustanovili smo novo slovensko družbo v Girardu, Ohio, in sicer pod imenom "The Buckeye Cement Block and Supply Co., Inc." Imeli bomo na razpolago pesek, cement, apno, led, opeko, cementove bloke in še več drugega materijala. Lastujemo svoj prostor, dve stavbišči (loti) in v kratkem dobimo svoj lastni železniški tir do naše tovarne. Družba je inkorporirana po zakonih države Ohio za petnajst tisoč dolarjev ($15,000.00). Cena delnicam je po $100.00 za eno delnico. Delnice se prodajajo za gotov denar po sto dolarjev ali pa na obroke po $25.00 in po $50.00 na mesec. Takoj, ko je delnica plačana, izdamo vrednostni certifikat, v katerem so vam dohodki zagotovljeni. Torej vsi Slovenci, podpirajte domače podjetje. Za vsa nadaljna pojasnila se je zglasiti osebno ali pismeno na naslov: **Peter Yablovich, predsednik, 112 E. Howard Street, Girard, Ohio.**

PRAV GLASNI COLUMBIA MOČNI GRAMOFON.

Cena za eno močno pero je..$30.00
Na dve peresi.....$35.00

Z vsakim gramofonom Vam damo za dar čisto zlato kravatno iglo vredno $5.00, ženski pa damo fino broško zastonj.

To je pravi novi glasni Columbia gramofon in prave slovenske nove Columbia plošče, vsaka igra na obe strani, cena 75c, za ploščo. Vsak gramofon in vsaka plošča je nova in ne obrabljena to garantiramo vsakemu. Mi smo edini pravi Columbia zastopniki za Columbia blago v Conemaugh. Plošče imamo v zalogi v vseh jezikih, pišite nam po brezplačni cenik.

Blago pošiljemo po Expressu prvi dan ko dobimo Vaše naročilo. Ako ni blago čisto in novo Vam vrnemo denar. Pazite, da kje ne kupite obrabljeno blago za novo.

IVAN PAJK, 24 Main St., Conemaugh, Pa.

Pošiljamo denar v staro domovino.

Kapital, vloge in prebitek znaša blizo $12,000,000.

Sedaj lahko pošljemo denar v vse kraje na
SLOVENSKO, HRVATSKO, DALMACIJO IN ISTRO.
Nadalje pošiljamo denar tudi v Srbijo, Bolgarsko in Rumunsko. Jamčimo za vse poslani denar, enako kot pred vojno, da bode hitro in točno izplačan.
PRODAJEMO ŠIFKARTE NA VSE LINIJE.
Uradne ure so: 9 jutro do 5 zvečer. Ponedelek in soboto do 8:30.
KASPAR STATE BANK,
1900 Blue Island Avenue -:- CHICAGO, ILL.

F. M. Dostojevskij:

BESI

Roman v treh delih.

Prelošil Vladimir Levstik.

(Dalje.)

"Popolnoma se pridružujem predlogu," se je oglasil Liputin. "če prav je malce nedoločen."

"Tudi jaz se pridružujem — jza tudi," so se zaslišali glasovi.

"Tudi meni se zdi, da bo več redu," je potrdil Virginskij.

"Glasujmo tedaj!" je oznanila gospodinja. "Ljamšin, prosim vas, sedite h klavirju; saj lehko odondot glasujete, kadar začne."

"Že spet!" je vzkliknil Ljamšin. "Dovolj sem vam že bobnal nocoj."

"Nujno vas prosim, sedite in igrajte; mari nočete koristiti stvari?"

"Tak verjemite mi, Arina Prohorovna, da nihče ne prisluškuje. To je vaša gola domišljija! Okna so visoka, nihče bi ničesar ne razumel, če bi tudi prisluškoval."

"Saj niti sami ne razumemo, zakaj gre", je zagodrnjal nekdo med gosti.

"A jaz vam pravim, da je previdnost zmerom potrebna. Za slučaj, če bi bili spodaj vohuni", je pojasnila Verhovenskemu, "naj slišijo z ulice, da imamo godovanje in muziko."

"Eh vraga!" je zaklel Ljamšin, sedaj h klavirju in jel zanikrno otepati valček; toliko da ni s prsti razbijal po tipkah.

"Kdor želi, da naj bo seja, naj vzdigne desno roko kvišku!" je predlagala madam Virginskaja.

Nekateri so vzdignili, drugi ne. Bilo je tudi nekaj takih, ki so vzdignili roko pa so jo spet spustili — spustili in zopet vzdignili.

"Fej vraga! Ničesar ne razumem," je kriknil eden izmed oficirjev.

"Tudi jaz ne razumem!" je kriknil drugi.

"Ne, jaz razumem!" je kriknil tretji. 'Kdor je za 'da', naj vzdigne roko."

"Ali kaj pomeni 'da'?

"Sejo pomeni."

"Ne, ne seje."

"Jaz sem glasoval za sejo," je viknil gimnazijec, obračaje se k Arini Prohorovni.

"Tak čemu niste vzdignili roke?"

"Ves čas sem gledal na vas; ker je vi niste vzdignili, je tudi jaz nisem."

"Kako neumno; če sama predlagam, je vendar ne morem vzdigniti! Gospoda, predlagam novo glasovanje, toda narobe: kdor hoče sejo, naj sedi in ne vzdigne roke, in kdor je noče, naj vzdigne desnico."

'Kdor je noče!" je vprašal gimnazijec.

"Ali je to nalašč, ali kaj?" je srdito kriknila madam Virginskaja.

"Ne, dovolite, kdor hoče ali kdor noče? Res je treba določneje povedati," se je razleglo par glasov.

"Kdor noče — noče!"

"Nu, da, ampak kaj treba storiti, vzdigniti ali ne vzdigniti?" je kriknil oficir.

"Eh, nismo še vajeni ustave," je menil major.

"Gospod Ljamšin, bodite tako prijazni — tako razbijate, da nihče ničesar ne sliši," je dejal hromi učitelj.

"Bogme res, Arina Prohorovna, nihče ne posluša," je skočil Ljamšin s svojega stolca. Nič več ne maram igrati; v goste sem prišel, ne za bobnarja!"

"Gospoda!" je povzel Virginskij, "odgovorite vsi glasno: ali smo seja, ali nismo?"

"Seja, seja!" se je razleglo z vseh strani.

"Če je tako, nimamo čemu glasovati; stvar je opravljena. Ste zadovoljni, gospoda, ali naj se glasujemo?"

"Ni treba, ni treba, razumeli smo!"

"Morebiti je kdo, ki noče seje?"

"Ne, ne, vsi jo hočemo!"

"Kaj pa je seja pravzaprav?" je kriknil glas.

Nihče mu ni odgovoril.

"Treba je izvoliti predsednika!" so klicali z več strani.

"Domačina, seveda, domačina!"

"Če je tako, gospoda," je začel izvoljeni Virginskij, "ponavljam svoj prejšnji, prvi predlog: ako želi kdo izpregovoriti kaj stvarnega, bi predlagal, da začnemo in ne tratimo časa."

Splošno molčanje. Pogledi vseh so se vrnili k Stavroginu in Verhovneskemu.

"Ali nimate ničesar povedati, Verhovenskij?" je vprašala gospodinja.

"Prav ničesar," je zazehal Pjotr Stepanovič, raztezaje se na svojem stolu. "Toda kozarec konjaka bi se mi prilegel."

"Pa vi, Stavrogin, ne želite?"

"Hvala, ne pijem."

"Pravim, če želite govoriti ali ne; kdo se meni o konjaku!"

"Govoriti? O čem? Ne, ne želim."

"Konjak dobite takoj," je odgovorila Verhovenskemu.

Vstala je študentka, ki je bila že parkrat poskočila na svojem sedežu.

"Prišla sem izpregovorit o trpljenju nesrečnega dijaštva in o potrebi vzdramiti ga k splošnemu protestu..."

Toda besede so ji zastale v grlu; na drugem koncu mize se je bil pojavil konkurent, in vsi pogledi so se obrnili k njemu. Dolgouhi Šigaljov s svojim mračnim in mrklim obrazom se je počasi vzdignil z mesta in melanholično položil debel, drobčkano popisan zvezek na mizo. Molčal je in stal. Mnogi so strahoma gledali na zvezek, toda Liputin, Virginskij in hromi učitelj so se zdeli nekam zadovoljni.

(Dalje prihodnjič.)